

Nr 181.

Godkänd av första kammaren den 10 maj 1927.

Godkänd av andra kammaren den 10 maj 1927.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av väckta motioner om beredande av likställighet i tullskyddshänseende mellan, å ena sidan, jordbruket och dess binäringar samt, å andra sidan, de industriella näringarna, m. m.

(Bevillningsutskottets betänkande nr 44.)

Till Konungen.

I två likalydande motioner, nr 144 i första och nr 226 i andra kammaren, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av en sådan revision av den gällande svenska tulltaxan, att likställighet med avseende å tullskyddet skapas mellan å ena sidan jordbruket och dess binäringar samt å andra sidan de industriella näringarna, ävensom om framläggande snarast möjligt för riksdagen av förslag till en sålunda reviderad tulltaxa».

Beträffande vad motionärerna till stöd för sitt förslag anfört får riksdagen hänvisa till den i första kammaren väckta motionen.

Den 31 januari 1919 tillsatte Kungl. Maj:t den sedermera s. k. tull- och traktatkommittén, vilken erhöll i uppdrag att verkställa en allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar och i samband därmed av spörsmål rörande Sveriges traktatpolitik, med särskild hänsyn tagen till vikten av att befrämja det ekonomiska samarbetet inom Norden, ävensom att framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda. I det anförande till statsrådsprotokollet nämnda dag, varmed chefen för finansdepartementet motiverade kommitténs tillsättande, angav departementschefen uppgiften för kommittén vara att överväga, huruvida den utveckling av vårt lands näringsliv, såväl på det industriella området som inom

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 14 saml. Nr 181—183.

jordbruket, vilken föranletts av det rådande tullsystemet, varit till övervägande gagn eller nackdel, ävensom att söka fastställa, i vad mån en ändrad tullpolitik kunde anses vara för den närmaste framtiden national-ekonomiskt fördelaktig.

Tull- och traktatkommittén avgav den 5 juni 1924 betänkande angående tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget.

I den skrivelse, med vilken nämnda betänkande överlämnades, meddelade kommittén, vilken arbetat på tre avdelningar, av vilka tullavdelningen bedrivit den allmänna utredningen om tullsystemets verkningar, angående de arbeten som utgjort huvudföremålet för tullavdelningens verksamhet bland annat följande.

Enligt den av avdelningen från början uppgjorda arbetsplanen skulle arbetet inom densamma bedrivas efter tvenne linjer. Dels skulle, i överensstämmelse med de givna direktiven, verkställas en väsentligen historisk utredning rörande det gällande tullsystemets utveckling och verkningar i skilda hänseenden; dels skulle, parallellt härmed, bedrivas utredningar för klarläggande av de olika näringsgrenarnas aktuella läge för att — jämte resultaten av den historiska utredningen — tjäna som material vid eventuella traktatförhandlingar och för utformningen av förslag till ny tulltaxa. På grund av att det världsekonomiska läget sedan kommittén börjat sin verksamhet alltså varit sådant, att det omöjliggjort ett klart bedömande av de olika näringsgrenarnas konkurrensläge gent emot utlandet, hade arbetet inom tullavdelningen funnits böra framför allt koncentreras på de historiska utredningarna, och man hade därvid sökt att klarlägga utvecklingen under tullskyddsperioden från 1880-talets slut och fram till världskriget med tyngdpunkten av utredningsarbetet förlagd till åren närmast före kriget. På förhållandena under själva kriget och den därpå följande kristiden, hade avdelningen i detta sammanhang icke ansett sig som regel böra ingå, då ställningen under dessa år i många hänseenden varit så abnorm, att några slutsatser av värde grundade på dåvarande förhållanden icke i allmänhet ansetts kunna dragas rörande tullsystemets normala verkningar på folkushållningen.

Genom beslut den 19 december 1924 förklarade Kungl. Maj:t, att det åttull- och traktatkommittén lämnade uppdraget skulle, i den del det icke slutförts, upphöra med utgången av år 1924.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 23 januari 1925 lämnat bemyndigande har chefen för finansdepartementet tillkallat två sakkunniga personer att inom finansdepartementet verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om revision av gällande tulltaxa. Vad det sålunda meddelade uppdraget innefattar framgår av departementschefens yttrande i ämnet till statsrådsprotokollet sistnämnda dag. Efter att hava omnämnt tull- och traktatkommitténs nyssberörda betänkande och framhållit, att något förslag till ändring i större eller mindre omfattning av vårt nuvarande tullsystem däri icke framlagts, fortsatte departementschefen:

»Emellertid torde man kunna säga, att de verkställda utredningarna lämna ett omfattande material och väsentliga hållpunkter för ett bedömande av

frågan om grunderna för vår framtida tullpolitik. Oberoende av ställningen till denna omfattande fråga synes nu utredning böra igångsättas angående sådana åtgärder, om vilkas lämplighet meningarna icke behöva vara delade. I första hand erfordras en revision av tulltaxan i mera tekniskt avseende, med huvudsakligt syfte att ernå förenklingar samt större översiktlighet och klarhet i fråga om tullbeskattningens syftemål. Under den tid, som förflutit efter tulltaxans antagande, har vidare framträtt behov av en överarbetning till förekommande av vissa oformligheter i tullbeskattningen, som uppenbarligen icke varit förutsedda eller påkallade av vare sig tullverkets eller näringslivets intressen. Åtskilliga framställningar angående sådana ändringar hava tid efter annan inkommit till Kungl. Maj:t. Inom vissa av näringslivets områden hava så betydande förändringar ägt rum, att tulltaxans varuspecifikation och tullsatser på den grund kunna vara i behov av komplettering och ändring. Slutligen hava vidtagna ändringar i tulltaxan i vissa fall medfört ej avsedda verkningar; undersökas bör, huruvida och i vad mån korrigeringar kunna i sådana fall vidtagas.»

Enligt vad under utskottsbehandlingen inhämtats, beräknas arbetet med den sålunda pågående revisionen av tulltaxan bliva slutfört under innevarande år.

Sedan tull- och traktatkommittén tillsatts, intog riksdagen, i enlighet med vad bevillningsutskottet i avgivna betänkanden hemställt, den principiella ståndpunkten, att medan utredningen påginge endast synnerligen starka skäl av säregen natur borde föranleda riksdagen att besluta vare sig någon ändring av gällande tullsatser eller skrivelse i syfte att påkalla utredning och förslag i någon särskild tullfråga (se bevillningsutskottets betänkande nr 11 år 1920, sid. 21). När valutaspörsmålet blev dominerande, övergick utskottet i betänkanden rörande förslag, som avsågo höjning av gällande tullsatser, alltmera till skäl, som sammanhänge med uppställda syften att söka åstadkomma en stabilisering av prisnivån samt att höja respektive icke försämra vårt penningvärde. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet på sådana grunder hemställt.

Även sedan tull- och traktatkommittén på sätt nämnts slutat sitt arbete, har riksdagen, där icke tulltekniska skäl varit avgörande, på framställning av bevillningsutskottet i allmänhet avslagit förslag, som syftat till ändring av gällande tullskydd. Därvid har bevillningsutskottet såsom skäl åberopat, att prövningen av dylika frågor borde anstå till en framtida revision av tulltaxan. I flera vid denna riksdag avgivna betänkanden har utskottet uttryckt tanken så, att frågorna borde prövas i samband med en allmänare revision av tulltaxan eller åtminstone i ett sådant sammanhang, att alla för bedömandet viktiga synpunkter kunde beaktas och konsekvenserna av olika möjliga lösningar kunde fullt överblickas.

Mot sålunda hävdade meningar har, då fråga varit om förslag till höjning av gällande tullsatser, ända intill senaste tid oftast stått en av betydande minoriteter företrädd tullskyddsvänlig uppfattning, vilken tagit sig uttryck i reservationsvis framförda förslag till tullförhöjningar, åsyftande att upprätthålla tullarna vid deras ursprungliga realvärde.

Vid behandlingen av åtskilliga under innevarande riksdag uppkomna tullfrågor har inom riksdagen den tanken framförts, huruvida tiden kan anses vara inne att upptaga förarbeten till en allmän revision av den nu gällande tulltaxan. De här ovan nämnda motionerna hava ånyo givit anledning till ett övervägande av denna fråga. Såsom förut nämnts, innefattade den s. k. tull- och traktatkommitténs den 5 juni 1924 avgivna betänkande allenast en utredning angående tullsystemets verkningar i Sverige före världskriget, och kommittén, vars arbete sedermera upphörde, framlade icke något förslag till ändringar i större eller mindre omfattning av vårt nuvarande tullsystem. Det fortsatta utredningsarbetet har, såsom jämväl i det föregående anförts, till huvudsakligt syfte att ernå förenklningar samt större översiktlighet och klarhet i fråga om tullagstiftningen, att avlägsna vissa oformligheter i denna, som uppenbarligen icke varit förutsedda eller påkallade av vare sig tullverkets eller näringslivets intressen, samt att med hänsyn till inträffade förändringar inom vissa av näringslivets områden åvägabringa kompletteringar och ändringar av tulltaxans varuspecifikation och tullsatser. Någon ändring av det nuvarande tullskyddssystemets grundvalar eller ens några ur skyddssynpunkt mera betydelsefulla jämkningar i detta system avses icke med sistnämnda utredning, vilken numera lär stå inför sitt avslutande. Det har med hänsyn till dessa omständigheter gällt för riksdagen att bedöma, huruvida vårt näringslivs nuvarande förhållanden och vår nationalhushållnings nuvarande struktur göra det lämpligt och önskvärt att till en allmännare granskning och revision upptaga den nu gällande tullagstiftningen.

Härvid har riksdagen icke kunnat underlåta att bemärka, hurusom vår tullagstiftning i stort sett utformades på en tid, då förhållandena inom vårt näringsliv i mycket gestaltade sig annorlunda mot nu. Teknikens snabba utveckling på alla områden av vårt näringsliv och kommunikationsväsen har på många punkter ändrat de förutsättningar, som voro rådande då vår nuvarande tulltaxa utformades. Näringsgrenar finnas, som före kriget ansågos vara eller kunna bliva för landet av sådan betydelse, att de borde skyddas genom tullar, men som numera torde framstå såsom ur nationalekonomisk synpunkt mindre viktiga eller såsom tillverkningsgrenar, för vilka vårt land icke äger större naturliga förutsättningar. Å andra sidan kan man peka på en rad andra näringar, vilkas ökade betydelse för landet blivit uppenbar och vilkas upprätthållande under en tid av skärpt internationell konkurrens framstår som en aktuell angelägenhet av stor vikt. Ytterligare tillkommer, att penningvärdet numera är ett annat och lägre än före kriget. Riksdagen har redan ur dessa allmänna synpunkter funnit vägande skäl tala till förmån för uppfattningen, att tiden nu är inne för upptagandet av en omsorgsfull och förutsättningslös utredning, huruvida och i vad mån tulltaxan kan behöva omarbetas för att fylla de krav, som numera måste ställas på densamma. Riksdagen finner tidpunkten härför så mycket mera vara inne, som riksdagen under de senaste åren oupphörligen ställts inför nya

tullproblem av den mest skiftande art och betydelse, vilka helt fallit utom ramen för den uppgift, som 1925 års tulltaxerevision fått sig förelagd. I saknad av nödigt underlag för det nuvarande tullskyddssystemets bedömande har utgången inom riksdagen av dylika frågor och lösningarnas ändamålsenlighet ofta mer eller mindre berott av tillfälligheter.

Till grund för vår nuvarande tullagstiftning ligger som bekant principen om det s. k. solidariska tullskyddet. Grundsatsen, att ett tullsystem bildar ett sammanhängande helt, är så tillvida riktig, att inom alla tillverkningsbranscher tullsatserna för hel- och halvfabrikat måste noga avvägas i förhållande till varandra och, i allmänhet, att konsekvensen av en tullförhöjning eller av en tullsänkning måste beaktas med avseende å alla av en sådan förändring berörda tullpositioner. Emellertid synes det riksdagen böra tagas under omprövning, huruvida vårt nuvarande tullsystems inre byggnad är sådan, att det svenska näringslivets intressen och folkhushållningen i allmänhet därigenom bäst främjas. Från många näringsvänliga håll sättes numera i fråga, huruvida kravet på solidaritet inom tullsystemet, genomfört på sätt i vår nuvarande tullagstiftning skett, befördrar en rationell lösning av ständigt framträdande nya problem av näringspolitisk natur. Ytterligare bör bemärkas, att, såsom vårt tullsystem nu är uppbyggt, varje näring, som åtnjuter skydd, i större eller mindre grad belastas av andra näringars tullskydd. Huruvida en viss näring åtnjuter ett tullskydd, som överstiger utgifterna för denna av andra näringars tullskydd föranledda direkta och indirekta belastning, är i enstaka fall vanskligt att avgöra. För många näringar torde bruttotullskyddet endast obetydligt överstiga och för andra understiga denna belastning, och särskilt jordbrukets målsmän synas numera icke vara främmande för uppfattningen, att jordbruket såsom näringsgren icke har något nettotullskydd. En utredning av den nuvarande tullagstiftningens verkningar i närvarande tid synes böra gå ut på en undersökning av de olika näringarnas nettotullskydd. Därigenom ernås ett underlag för bedömande av denna tullagstiftnings verkliga värde för de olika näringarna, och möjlighet öppnas att, på grundval av ett sålunda vunnet material, skrida till en saklig diskussion av de förändringar i tulltaxan, som kunna vara att förorda ur synpunkten av hela landets ekonomiska bästa.

Den i de ovan nämnda motionerna väckta frågan om förhållandet mellan jordbrukets och industriens tullskydd är ett spørsmål, som bör kunna ingå som ett naturligt led i en utredning av den natur, som här är i fråga. Klarläggas bör, huruvida den i motionerna utvecklade uppfattningen är väl grundad, och, i den mån detta befinnes vara fallet, bör en bättre avvägning ske av jordbrukets och de industriella näringarnas skydd. Att jordbruket härvid bör betraktas som en näring, vars vidmakthållande är för landet i dess helhet av yttersta vikt, torde knappast behöva betonas.

Vid en revision av vår tullagstiftning bör även tagas i betraktande, att under den förflutna tiden tendensen till förtrustning och kartellisering starkt

framträtt på skilda områden av näringslivet. Sådana sammanslutningsrörelser torde i flera avseenden hava varit till nationalekonomiskt gagn, men å andra sidan bör vid revisionsarbetet även trusternas och kartellernas verksamhet komma under omprövning. Ett tullskydd, som beviljats under förutsättning av fri konkurrens mellan företagen inom landet, kan efter en genomförd förtrustning eller kartellisering behöva jämkas.

Det säger sig självt, att den utredning, om vars verkställande riksdagen nu gör framställning, bör företagas under noggrant beaktande av såväl jordbrukets som de industriella näringarnas berättigade intressen; jordbruk och industri bilda tillsammans grundvalarna för vårt folks ekonomiska ställning och inverka även ömsesidigt främjande på varandra. Skadliga störningar inom näringslivet böra undvikas, och tulltaxerevisionen bör så förberedas, att landets möjligheter att bereda arbetstillfällen icke förminskas utan fastmera ökas. Riksdagen anser det sålunda vara av största vikt, att de nationalekonomiskt betydelsefulla svenska industrier, som för sitt upprätthållande behöva tullskydd, icke försvagas utan fastmera stärkas gentemot förekommande utländsk konkurrens. Det bör emellertid övervägas, huruvida icke genom en överarbetning av tulltaxan vårt lands produktiva krafter skulle sättas bättre i tillfälle att utveckla vårt näringsliv efter våra naturliga betingelser och främja strävandena att i än större utsträckning än nu är fallet vinna avsättning för svenska produkter på världsmarknaden.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna nr 144 i första och nr 226 i andra kammaren, anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning av det gällande tullsystemets verkningar, i den mån dessa icke framgå av redan verkställda undersökningar, samt angående de ändringar i tullagstiftningen, vilka ur de synpunkter, riksdagen ovan angivit, kunna finnas påkallade, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, till vilket utredningen giver anledning.

Stockholm den 10 maj 1927.

Med undersätlig vördnad.